

Dr. Čakrt, Dr. Vybral, Dr. Reichert, Dr. Lepař, Dr. Plocek, Dr. Pošvř, Dr. Kubeš, Dr. Basch, JUC. Kapras, JUC. Kubálek a JUC. Plecítý. V debatě probhána účetní zpráva, recensní výtisky a jich evidence a j. Příští schůze stanovena na den 16. prosince 1931 o 18 hod. ve »Všehrdu«.

Redakční rada brněnská konala schůzi dne 16. listopadu 1931 v Brně za předsednictví doc. dra Neubauera. Zúčastnili se jí prof. dr. Čáda, dr. Kojecký, dr. Gerlich, Drost, Kunc, Kepřt, Žáček, Prokop, Chytil, H. Bulín, Dr. Kubeš, Jelínek. V debatě byly probhány tyto nejdůležitější body: prof. Čáda podal finanční zprávu o časopisu Všehrd. Dále o následujícím čísle, o akademické svobodě, o otázce studentských organisací, o nově vyšlých knihách atd.

Redakční rada bratislavská konala schůzdu dňa 13./XI. 1931 v semináři stredoevropskom za vedenia Dra Rauschera. Zúčastnili sa jej kol.: Dr. Přenosil, Dr. Jelinek, Dr. Virsik, J. Podhorányi, St. Kohout, M. Čekovský, M. Josko, J. Luby. — V debatě byly probhány tyto hlavní body: Miestneho redaktora Dra Knappka, ktorý nastúpil prez. vojenskú službu, bude naďalej zastupovať Joz. Podhorányi. Z toho dôvodu sa minulý mesiac red. rada nezišla. Potom bol prejednaný program najbližšieho čísla, hlavne otázka budúceho všeslovanského sjazdu, miestnych noviniek knižných. Miestna redakcia chystá pre najbližšie čísla časopisu rada úvah z právnej filozofie. Budúca red. rada je stanovená na deň 10. decembra o 1/27 hod. večer, do seminára stredoevropského.

L i t e r a t u r a

André Siegfried: *Tableau des partisen France*. Paris, Grasset 1930, str. 245, 15 franků, 16°. — Známy francouzský publicista zabývá se problémem, jež již dříve velmi podrobně studoval v »Tableau politique de la France de l'Ouest sous la Troisième République, 1913«. Autor nejdříve rozebírá francouzský národní charakter a poukazuje na silný individualismus svého národa a — byť i poněkud zastřeně — poměrně velkou nedálost francouzskou. Dále určuje Siegfried hlavní myšlenku francouzské politiky — myšlenku individualistického demokratismu, která se od Velké Revoluce udržela přes občasnou nepřízeň doby. S tímto dědictvím roku 1789, míní autor, se musili smířiti jak politikové marxističtí tak i konservativní. Myšlenka třídního boje je ve svém čistě marxistickém pojetí francouzské povaze cizí. I nehorlivější marxisté francouzští chápou zmíněnou zásadu jako boj protireakci. Tedy nikoliv »bourgeoisie« kontra »prolétariat«, ale »peuple« proti »réaction« podle známé formulace Micheletovy. Při výkladu vlivu, který měla zahraniční politika na krystalisaci stran, poukazuje autor na zajímavý zjev, že extrémní nacionalism (v době 1871—1914 úzce spojený s myšlenkou »revanche« proti Německu) byl dříve mnohem spíše hlásán levicí než centrem a pravíci. Věc se ovšem radikálně změnila v době boje o revisi procesu Dreyfusova, kdy byla levice nucena zaujmouti v zájmu revise postoj antimilitaristický a anacionalistický. Po válce ovšem mají prý všechny francouzské strany společný cíl, zachovati mír a status quo v Evropě.

Po stručném nástinu historie vnitřní politiky po válce charakterisuje autor tři velké skupiny politických stran: levici, střed a pravici, komunisty řadí mimo tyto skupiny. Levice (sjednocení socialisté, socialističtí radikálové, republikánští socialisté, francouzští socialisté), zastupující 41% všech hlasů, odevzdaných při volbách r. 1928, je skoro jediným elementem dynamickým. Levice odpovídá nejvíce touze většíny národa (ovšem mužského pohlaví!) jíti vždy více a více nalevo a ovšem nechuti této majority vůči kleru. Levici však značně zeslabuje jednak nepřátelství komunistů (13% hlasů), jednak protiklad individualismu radikálů proti aspoň domnělému kolektivismu sjednocených socialistů, kteří nad to odmítají spolupráci s levým středem. Střed

(radikální levice, republikáni levice, strana demokratické a sociální akce, levice sociální a radikální), ač představuje pouze 22% všech hlasů, má relativně největší politický vliv. Strany středu jsou téměř vždy nutně stranami vládními. Středu však vadí jeho veliká roztržitost, ježto jednotlivé politické frakce středu mají mnohem blíže ke směrům extrémním než k ostatním stranám středu. Pravice (unie republikánsko-demokratická, lidová demokraté a nezávislí kryptomonarchisté), ač se vyrovná počtem hlasů středu, má velmi skrovný politický vliv, nevyhovujíc antiklerikálním a demokratickým tendencím mužské části národa pro svůj politický a kulturně-konfesijní konservatism. Dále autor stručně rýsuje stranickou geografii Francie. Pravicové strany volí Západ, agrární oblast Severu a Auvergne. Střed ovládá menší města vůbec, pak střední část státu a Severovýchod. Levici je oddán Jih, Jihovýchod a průmyslová města. Komunisté se při uninominální soustavě volební udrželi jen v předměstích pařížských. Na konec srovnává autor demokracii francouzskou s anglosaskou.

Siefriedova kniha při vši stručnosti podává výstižný obraz rázu historického vývoje a geografického základu politického stranictví. I velká sympatie k levici, kterou autor mnohdy ve svém díle dává najevo, nečiní ho stranickým. Jinak ovšem je postoj jednotlivých stran k zahraniční politice probrán příliš stručně. Konečně pak bude stredo-evropský čtenář postrádati zmínku o otázce volebního práva žen, zejména však výklad o důvodech, které vedly doposud k důslednému odmítání všech návrhů na zavedení volebního práva žen. Autor mlčí o odporu, který právě nemarxistická levice klade proti zavedení volebního práva žen, obávajíc se, že by tato novota přinesla novou většinu rozhodně konservativní v otázkách kulturních. R. W.

Dr. Jos. Zelinka: Ochrana nájemníků, vydání 1931 (nákladem vlastním, stran 391, cena 40.— Kč). —Z přechodného nouzového opatření v r. 1917, omezujícího dispoziční právo vlastníka domu pronajatými místnostmi, vyvinul se během doby celý komplikovaný systém s obšírnou judikaturou, jenž vlivem hospodářských poměrů zůstane jistě po určité dobu významnou částí našeho právního řádu. Komentář a komentovaný text vydání Zelinkova dosáhl v praxi značné autority a jest zasluženě vyhledáván a citován. Vydání 1931 obsahuje opět nejen vlastní zákon o ochraně nájemníků, nýbrž i zákon o odkladu exekučního vyklizení místností, o mimořádných opatřeních bytové péče a vládní nařízení o pojmu náhradních místností. Komentář a text doplněn jest velkou řadou rozhodnutí (celkem 582) nejen Nejvyššího soudu, nýbrž především krajských soudů v Praze a Plzni i správních stolic. Autor také obšírně rozbírá celou řadu otázek s materií nájemního práva hmotného i formálního (procesního) souvisejících, podrobuje kritice nedostatky dnešního zákonného stavu a doplňuje ji bystrými poznámkami o žádoucí příští zákonné úpravě. Chybou vydání (snad diktovanou ohledem na rozsah knihy) jest, že nynější vydání na úkor úplnosti a přehlednosti odvolává se na dřívější zpracování těžké materie týžž autorem (1924, 1926 a 1928), při čemž však závěrečná poznámka s určitým zadostiučiněním může konstatovati, že tato dřívější zpracování až na jediné jsou rozebrána. —lk.—

Hlas sexuální menšiny (*Organ zum Schutz der sexuellen Minderheiten*). Počátkem tohoto roku počal vycházeti pod tímto názvem čtrnáctidenník, který si vzal za úkol osvětliti s různých hledisek problém stejnopohlavní lásky, aby vtiskl veřejnosti názor, že stejnopohlavní láska není nečestí ani zločinností, nýbrž vrozeným založením pohlavního cítění, které se ve značné míře odchyluje od založení normálního. Hlavním cílem tohoto časopisu jest poukázati na nutnost reformy §§ 129 tr. z. rak. a 241 tr. z. uh., resp. usilovati vůbec o jejich zrušení.

Zde se naskytá otázka, zdali se má smilstvo mezi osobami téhož pohlaví vůbec trestati. Na tuto otázku odpověděl II. sjezd československých právníků, konaný r. 1925 v Brně, vysloviv se pouze pro omezení trestnosti homosexuálních činů a shodné stanovisko s ním zaujala i přípravná osnova trestního zákona z r. 1926. Podle naš

osnovy je stejně trestné smilstvo mezi osobami různého a osobami tohož pohlaví a stejně je tomu i v platných zákonech mnoha jiných států. Než nelze přehlížeti, že některá zákonodárství, jako na př. románská, homosexualitu vůbec netrestají, nebo zase jiná zákonodárství (tak Norsko a Německo) trestají jenom smilstvo mezi muži a pod. Není nezajímavé sledovati důvody, které v různých zákonodárstvích mluví pro a proti trestnosti homosexuality. A právě z nich je patrné, že jak mezi právníky tak mezi lékaři a psychiatry není jednotnosti v nazírání na tuto otázku. Podle obecného přesvědčení je smilstvo mezi osobami tohož pohlaví čin mravně zavržitelný, než tento moment je příliš lichý, aby se jím zákonodárce řídil. Zákonodárce musí zde zkoumati stejně jako u jiných činů, které zvláštní zájmy toho vyžadují, aby takové činy byly trestně stíhány a jaký trest by měl býti na ně stanoven. Náš zákonodárce při zdělávání osnovy řídil se přesvědčením, že rozšíření homosexuality, již pokládá beze sporu za neřest, by znamenalo značné sociální nebezpečí a proto upravuje příslušné zákonné skutkové podstaty v hlavě jednající o trestných činech proti mravnosti tak, aby zasahovaly také činy homosexuální.

A tu běže na sebe zmíněný časopis úkol velmi těžký, usiluje-li v době, kdy jedná se o reformu československého trestního zákona, aby činy homosexuální nebyly pokládány za trestné, k nimž až doposud platné právo i přípravná osnova zaujímá stanovisko dosti přísné. Bude-li chtíti přesvědčiti našeho zákonodárce o tom, že zájmy, které hájí, jsou zájmy všeobecně uznávané vědou a kulturními státy a že tudíž do nového československého trestního zákona se nehodí norma, která by trestala činy homosexuální, bude musiti sněsti do svého časopisu skutečně takový odborný a přesvědčivý materiál, který by zákonodárce uznal za vhodné vzítí za základ při řešení problému homosexuality u nás. Doposud vyšlo 14 čísel tohoto časopisu, jejichž obsah však po stránce právní valně neuspokojuje až na nepatrnou výjimku, t. j. vývody Dra Čerovského, jež jsou však buď otiskem nebo parafrází jeho referátu o této otázce na II. právnickém sjezdu. —r.

Prof. Dr. V. Hora: Řády konkursní, vyrovnací a odpůřčí. Vydání Kompasu sv. XIX. Str. 446. Váz. Kč 72. — Vydání nového unifikovaného řádu konkursního, vyrovnacího a odpůřčího nese veškeré přednosti osvědčených edicí Horových. Jest stručné a přehledné, vynechává obšírnější výklad, který patří do učebnice. K jednotlivým paragrafům zákona připojuje odkazy na příslušné normy jiné, jakož i na soudní rozhodnutí z doby dřívějšího zákona, pokud zůstala praktická. Pro seznání zákona a rychlou orientaci jest dílo velice prakticky sestaveno. Obsahuje také tabulku s přehledem nového uspořádání zákona se zřetelem na dřívější úpravu rakouskou a uherskou. dnk.

Prof. dr. V. Hora: Civilní soudní řád a jurisdikční norma. Studijní vydání. Nákladem Československého Kompasu sv. IVa). Stran 415. Brožováno Kč 50. — V této úpravě vychází ve druhém vydání Horův civilní soudní řád a jurisdikční norma, opatřená nejn nutnějšími výklady a doplňky, potřebnými pro správné seznání textu zákona. Proto se jmenuje studijní, snad po vzoru Manzových publikací. Vydání toto jest v prvé řadě určeno studentům, u nichž správné seznání textu zákona jest nutné pro pochopení výkladů jeho. Vydání toto jest opatřeno zákonnými změnami do poslední doby a svému účelu jistě plně vyhoví. Nové vydání procesních zákonů, pocházející od autora, završeného do detailů připravované reformy, jest jen dokladem toho, že i při největším urychlení s novým zákonem příliš brzy počítati nelze. dnk.

Ant. Hartmann: Jednací řády pro soudy prvé a druhé stolice s jednacími řády pro státní zastupitelství. Dva svazky. Vydání Kompasu sv. XV. druhé vydání. Stran 3079. Cena váz. Kč 270. — Kniha tato pro soudní kanceláře a soudce nepostradatelná, vyšla v roce 1927 v prvé vydání, a nyní vychází doplněna ve vydání druhém. Předností této edice jest sebrání pokud možno všeho materiálu, jeho uspořádání a seřazení, nevýhodou však jest: obšírnost v citaci a stručný rejstřík. Jinak jest kniha potřebná i pro praktické právníky, zejména advokáty

a notáře. Sestavení mezinárodních smluv o právní pomoci a o výkonu exekučních titulů bude jistě velice vyhledáváno. Pro vysokou cenu (270 Kč) bude kniha nepřístupna mnohému právníku. dnk.

Obecní volby přinesly s sebou opět několik edicí volebního řádu do obcí. Zaznamenáváme pouze některé názvy: **V e r n e r**: Řád volení v obcích rep. čsl. (1931), **P l i m l**: Jak se volí do obcí (1931) a slovenský komentář **R o s e n a u e r - B a d i k**: Volebný poriadok do obcí (1931). jkt.

J. A. Hobson: Racionalisace a nezaměstnanost. Národohospodářské dilemma. Slabikář racionalisace. Zrcadlo kapitalismu. Vyšlo ve sbírce Časové otázky nakladatelstvím Orbis, a. s., Praha, 1931. Str. 90. Malá 8°. Cena 12 Kč. — Hobson nepodává ve své knize mnoho nového. Ale máme zde spisek, kde svěžím a mnohdy přesvědčivým způsobem jest souhrně podáno, co si myslí moderní západní socialismus o příčinách nynější světové hospodářské krize a možnostech její nápravy. Základní myšlenky jsou asi tyto: Racionalisaci se dociluje vyššího výnosu; tento se však používá méně ku zvýšení mezd a více ku zvýšení zisku. Zisky jsou tak velké, že se dávno nespotřebují, nýbrž z větší části je podnikatelé ukládají jako úspory a používají k novým investicím, tedy k rozšíření výroby. Výroba se stále rozšiřuje, ale jelikož se současně nezvyšuje kupní síla obyvatelstva — neboť mzdy úměrně nestoupají a naopak racionalisaci, jejíž následky s počátku pro mzdovou hladinu jsou sice příznivé, se později nutně přivodí nezaměstnanost — znemožňuje se odbyt a nastává výrobní krize. Prostředky k nápravě pak z toho už vyplývají samy: státní regulace výroby (ne však její nacionalisace), investic a mezd. To ovšem jedna země sama o sobě nemůže provést, musí k tomu dojít mezinárodní dohodou.

Po stránce vědecké by bylo možno v první řadě opakovati námítky Keynesovy, že totiž úspora a investice není totéž. Zajímavé na knize jsou některé podrobnosti. Tak se v ní objevuje zakukleně učení o nadhodnotě: kapitalista dociluje ze zvýšené výroby v podniku nepoměrně více než dělník. To vede k akumulaci kapitálu, ta zase, ke kartelům a ty znamenají po vyloučení konkurence omezení výroby, vysoké ceny, další neúměrné zisky atd. — Na druhé straně jest charakteristický jeden velký pokrok v nazírání: hlavní váha se klade na zájmy spotřebitelů, ne dělníků. Zejména k odborovým organizacím dělnickým má autor, jako vůbec fabiánská škola — angličtí socialističtí intelektuálové — velkou nedůvěru, za to však přeje vzrůstu státní moci. »Kontrola velikých podniků zaměstnanci by v nich mohla probuditi zjištnost a snahu domoci se výhod v podobě vyšších mezd, premií nebo jinak. Společnost by nesnesla politiku pevných cen, jež by vytvořila třídy dobře placených dělníků v pevně organizovaných odvětvích, kteří by vysokými cenami vyssávali své slabší kamarády, ani politiku, která by patrně byla pramenem konfliktů mezi dělnictvem průmyslových svazů a dělnictvem konkurenčních podniků nebo mezi chráněnými a nechráněnými průmysly, či mezi průmysly vyrábějícími statky nezbytné a vyrábějícími statky zbytné.« Nedoporučuje také zvýšení mezd, nýbrž vysoké zdanění, neboť zvyšování mezd jen rozrušuje slabší podniky a umožňuje silnějším podnikům, které v soutěži vítězně obstály, zvýšiti ceny buď sloučením nebo snížením výroby slabších podniků. Uvědomuje si ovšem nejenom nedostatky odborových organizací, nýbrž i státu. Vždyť z nedůvěry k státu, v jeho málo schopnou a poctivou byrokracii nemohlo v Americe dojíti k sociálnímu pojištění a jiným sociálním reformám, což musilo býti nahrazeno jakýmsi »průmyslovým rytmstvím«, objevujícím se pod heslem »služba veřejnosti« a pod. Připomíná také, že jeho kritika v první řadě jest namířena proti anglickým poměrům, neboť v Německu a Americe se věnovalo více péče spojení hmotného a lidského pokroku ve výrobě než v Anglii.

V knize nechybí ani určitý komunistický utopismus, který připomíná do určité míry rousseauovské přesvědčení, že člověk ve svém základu jest dobrý. Autor totiž doufá, že lidská společnost dospěje k organizaci, řídící se zásadou »každý podle svých sil a každému podle jeho potřeby...« Nepopírá sice, že to v dnešní době jest ne-

možné, doufá však, že zkrácením pracovní doby získá pracovník dosti času, který může být věnován výchově a vzdělání, takže dospěje mravního stavu, který uvedené heslo k svému uskutečnění předpokládá.

Dr. Čakrt.

Dr. Egon Bergel: System der österreichischen Körperschaftssteuer mit Berücksichtigung der tschechoslowakischen besonderen Erwerbsteuer. Vídeň, 1931, Manz'sche Verlags- und Universitäts-Buchhandlung. Str. 325. 8°. Cena? — Na Bergelově spisu vidíme, že Manzovy knihy neztratily svou kvalitu. Kniha jest spíše komentářem než monografií — po stránce vědecké nejde příliš do hloubky —, ale rozsahem látky a jeho důkladným a podrobným zpracováním může našim knihám toho druhu býti vzorem; poslouží jistě praktikům velmi dobře informací

Pro nás jest kniha také zajímavá tím, že se v ní důkladně seznamujeme s korporační daní, kterou můžeme považovati za kombinaci daně výnosové a daně z majetku, zvláště ustrojené k tomu, aby postihla daňově i nepodnikající kapitál, na př. holding. Při tom ji dobře můžeme srovnati s naší zvláštní daní výdělkovou, neboť autor ke každé kapitole připojil výtah příslušných našich ustanovení a zcela krátce se také zmiňuje o úpravě korporační daně v Německu. Brán jest již zřetel na naší úpravu z r. 1930, takže zejména pokud se holdingu týče, jest kniha vědeckým předmětem studia.

Nemůžeme se ovšem ani stručně zmíniti o bohatém obsahu knihy, výtkneme jen několik zvlášť zajímavých oddílů.

Důkladně probírá autor dějiny zvláštní daně výdělkové (k této daní, postihující veřejně účtující společnosti, vedl strach před daňovými defraudacemi, ne hospodářské nebo politické momenty) a korporační. Přes rozdílnou konstrukci daně lze celkem pokládati úpravu naší zvl. daně výděl. a rakouské daně korporační za stejnou.

Sazba daně jest 25% (nižší sazba platí pro spořitelny, pojišťovny atd.). Jelikož se k ní však nesmějí vybírat skoro žádné přírázky (až na nepatrné a řídké pro obchodní komory, pokračovací školy a nemocnice) není tak neskonale vysoká, ovšem málo pružná. V Německu činí 20%, vedle ní však jest vybírána ještě výdělková daň. Z daně připadá v Rakousku na země 30%, ostatní patří státu. Ke knize jsou připojeny srovnávací tabulky daňových sazeb pro jednotlivé korporace.

Se zvláštní pečlivostí jest podán podrobný přehled právních pramenů. Zajímavé jest, že některé rakouské finanční zákony jsou zákony ústavními. V Rakousku obvykle rozsáhlejší novelisace zákona přináší s sebou novou publikaci celé právní úpravy dotyčné látky ve spolkovém zákoníku (jako se u nás stalo na př. v r. 1930 při novelisaci daně z obratu), autor však uvádí případy, kdy byla vědomě pojata do takové publikace i ustanovení neplatná. V této kapitole jsou uvedeny nejenom příslušné zákony a prov. nařízení, ale i nařízení ministerstva financí, sem spadající části jiných zákonů, mezistátní smlouvy, nejdůležitější práce o nich a časopisy, pokud se zabývají finančním právem. Jest zajímavé, že Rakousko nemá časopisy, věnované výlučně finančnímu právu, kdežto u nás vycházejí vedle českých dokonce i dva německé časopisy pro tento obor.

Autor hledí pak stanoviti přesný právnícký pojem podniku, závodu a provozovny, ač tento zřejmě může býti jen účelový. Jeho vymezení může býti ovšem cenné pro praxi, protože jej konstruuje z judikatury nejv. správního soudu a ministerských výnosů. Náležitý zřetel jest věnován holdingu. Jeho daňové postížení není v Německu a u nás tak rigorosní jako v Rakousku, autor si však naší novely z r. 1930 dosta tečně nevšimá.

Celkem lze říci, že Rakousko, které nebylo zatíženo pracemi unifikacími, provedlo více reforem v daňovém zákonodárství než naše republika, naše zákonodárství daňové i z r. 1927 se více přidržuje tradiční úpravě, jeví se v něm však značný pokrok v oboru formálního práva finančního proti Rakousku, jak se o tom ještě zmíníme. Zvláštní uznání jest autorem věnováno naší úpravě daňového osvobození u elektráren. I při pozdějších daňových zákonech byl vzat v Rakousku zřetel

k t. zv. řádně nabytým právům (na rozdíl od Československa), byly nadále šetřeny daňové výsady těm, jimž byly uděleny před r. 1898 (Altprivilegierte). I jinak byl oportunně vzat zřetel k změnám politickým poměrům: tak se bere ohled na podniky, jejichž filiálky v nástupnických státech bývalé rakouské monarchie musily se přeměnit na samostatný podnik. Mimořádně přísná jest rakouská praxe ohledně ručení (i nevj. správní soud). Také cizí, daňovým subjektem jen užívané nemovitosti jsou stíženy zákonným zástavním právem. Naše zákonodárství vychází poplatníkům o mnohem více vstříc, což jest zejména patrné při úpravě srážkových položek. — Úroky z prodlení se v Rakousku počítají dle půlměsíců a činí 0.65% p. m. — Daň z tantiem nejvíe značných odchylek od úpravy obdobné naší daně.

Menší část knihy jest věnována daňovému řízení. Podrobnější jsou ustanovení o místní příslušnosti (Rakousko jest spolkovým státem), uvnitř spolkových zemí se uplatňuje však větší centralisace než u nás. Rekursní lhůta jest ještě čtrnáctidenní. Formální právo finanční u daní přímých — jak jsme se už zmínili — jest u nás mnohem dokonalejší po r. 1927. U nás platí již podrobné předpisy ohledně povinnosti úřadu připustiti průvody strany, o nároku na odmítnutí svědků atd., zachování obchodního tajemství a pod., čímž se naše daňové řízení blíží co do nestranosti civilnímu soudnímu řízení, zatím co v Rakousku platí ještě zásady sumárního správního řízení. U nás jest občan v daňovém řízení opravdu stranou, má na př. právo na slyšení znalců, kdežto rakouskému právu taková ustanovení jsou zcela neznáma. Čsl. právo také nezná mandátní řízení, kdežto rakouský vyměřovací úřad může bez vyšetřování a bez důkazního řízení uložit daň při tomto řízení, má-li za to, že věc jest dostatečně jasná. I když pak tento výměr jest právoplatný, může jej vyměřovací úřad ve svůj prospěch v určitých případech zrušiti. Daňová politická exekuce jest normována zcela zastaralými předpisy, někdy dokonce z 18. stol., v platnosti jest na př. ještě ustanovení o exekuci ubytováním vojska u poplatníka. Není také podrobnějších ustanovení o zajišťovací exekuci. Autor bohužel nezpracoval trestní daňové řízení, ani se o něm nezmiňuje, ač by jistě i zde se dalo provésti velmi zajímavé srovnání rakouského a našeho finančního práva.

Ke konci jest připojena přehledná tabulka korespondujících ustanovení našich a rakouských zákonů o přímých daních podle paragrafů. Závěr tvoří věcný rejstřík.

Dr. Čákr.

Josef Šusta: Světová politika v letech 1871—1914. Díl V.: Vznik trojdohody a velmocenský výpad rakouský. Vesmír 1930. Praha, stran 302, 8°. Ve sbírce Dějiny nového věku. — Bylo již v našem časopise referováno o Šustově díle o světové politice. Nejnovější část jeví se jako několik kapitol ze současných dějin. Přípravy k algecirské konferenci jsou podnětem Šustovi, aby vylíčil politický stav v nejdůležitějších státech, které se pak zúčastnily konference. Tak nejprve probírá situaci v Rusku, v níž již vystupují jako význační činitelé Trockij a Lenin. A podobně tak činí autor i s líčením politiky ve Francii a v Anglii. Poměr francouzsko-anglický zasluhuje si samozřejmě delšího vysvětlení, jehož se mu autorem také dostává. Jde tu jednak o důsledky «entente cordiale» i potíže, z něho vyplývající pro Anglii, kde zatím se podstatně změnila politická base domácí. Když pak i nový směr britský zachovává tendenci dřívější, nadechází řešení nové otázky, která hrozivě vystupuje v případě budoucí války německo-francouzské, totiž plán na porušení neutrality Belgie a rychlého zaskočení Francie s boku. Šusta tu výstižně připomíná, že k tomu také došlo za světové války a že tajné úmluvy na obranu Belgie bylo užito proti ní, když Němci vnikli do Belgie a zmocnili se tajných archivů, na podzim roku 1914. Vylíčením průběhu a výsledků algecirské konference zavírá se první kapitola.

Druhá kapitola je věnována druhé haagské konferenci. Nejprve se probírá politická situace ve Francii. Ale cesta k Haagu šla přes Anglii a Německo, dva mocné soupeře hlavně v námořní politice. Šílené závodění na moři (dreadnoughty) je vlastně hlavním popudem k nové

konferenci, která přes dlouhé trvání nevyzněla zvláště kladně, pouze jediný výsledek mezinárodně právně je cenný; je to Cour permanent de justice arbitrale.

Za to nepřímým důsledkem haagské konference a jejího předběžného jednání bylo nepochybně sblížení Anglie s Ruskem. Nový ruský ministr zahraničních věcí, Izvolský, jal se zodokonalovati a prohlubovati styky rusko-anglické. Překážky se objevily na straně ruské, kde neklidný vývoj domácích poměrů nebyl příznivou základnou pro počiny v zahraničí. Ústavní přestavba a s ní související řada otázek, které byly přímo živelně vynucovány jako pozemková reforma a pod. Přátelství s Anglií Rusko uvítalo rádo, tím spíše, ale v Německu toto spojení vzbudilo právem obavy o jeho obklíčení. Anglie pak v Rusku našla spojení zvláště při stavbě bagdadské dráhy. Ale vedle toho stále rostoucí zbrojení námořní znepokojovalo světovou politiku i německé pikle v Marokku nepřispívaly k uklidnění nálady, když právě v době, kdy hrozil přímý střet, náhle zájem diplomatů upoutalo na sebe Rakousko-Uhersko.

Rakousko-Uhersku jsou věnovány tři další kapitoly (IV. a V.). Šusta se dosti dlouho zdržuje u vnitřní politiky rakouské, kterou začíná v tomto díle líčit volební reformou. Vývoj událostí dává mu příležitost často vzpomenouti naší české politiky. Samostatně se rozhoví o jihoslovanské otázce, když jasně se těžiště příštího bytí monarchie přesunuje na jih. Konečně pak osoba následníka trůnu Františka Ferdinanda je mu ústřední postavou, kolem níž soustřeďuje se vysvětlení záměrů budoucího novorakouského směru, který jde zcela v intencích následníkůvých: agresivně, bezohledně a nevybíravě v prostředcích. Pouze stařecká povaha císařova, žádající sobě klidu, brzdí tyto výstřelky.

Jestliže tyto tři kapitoly se většinou upínají k vnitřní politice rakousko-uherské, další kapitoly (VII.—IX.) vlastně se zabývají zahraniční politikou rakousko-uherskou. Šusta tu probírá rozruch, který způsobila anekse Bosny a Hercegoviny a samozřejmě nezbytně musí vysvětliti předpoklady, jak k aneksi došlo, jak byla připravována a jaké měla následky a tím i důvody, proč a jak překvapení z tohoto násilného činu habsburské monarchie se javilo v tom kterém stupni. Následky pro světovou politiku, tehdy se soustřeďivší na Balkáně, byly vskutku v prvním okamžiku nedohledné: prohlášení nezávislosti Bulharska, osamostatnění Kréty, přesun ve vnitřní politice turecké, snahy o slovanské sblížení, jež vyzněly hlavně slovanským sjezdem v červenci r. 1908 a které v Čechách vedly k projevům sympatií pro Srbsko i k demonstracím v Praze. Spletitost a vlastně i spletenost poměrů vnitřních i zahraničních na všech stranách nevěstily dobré pro budoucnost, takže i když pak došlo k vyrovnání krise aneksní, bylo jisto jen tolik, že bosensko-hercegovská otázka za nedlouho se stane opět středem pozornosti a že jestliže byla válka netušených rozměrů oddálena, nebyla navždy odstraněna.

Proto také výslednice klidu po výboji aneksní krise byla zcela jiná než stav před tím. Dobré styky mezi Vídní a Petrohradem byly zpřetřhány a Šusta poukazuje na to, že vedle stálého zbrojení na moři druhou a nemenší příčinou budoucí hrozící války bylo Rakousko-Uhersko se svými expansivními cíly na Balkán, kde zejména Turecko zmítalo se ve stálých zmatcích. V Turecku nastal také obrat od Anglie k Německu a diplomacie německá dovedla toho využití, aby Turecko připoutala těsněji k Trojspolku. Ale již tehdy se ukazovalo, že pouto Trojspolku není pevné a že italská politika bude jednou nucena couvnout před veřejným míněním italským, které Rakousku bylo vyslovené nepřátelské. V Rakousko-Uhersku pak vnitřní nejistota politická zesilovala se ostudnými zjevy (proces záhřebský z r. 1909, proces Friedjungův). V této době nemohla tudíž monarchie spoléhat pevně na svou domácí základnu zvláště když k potížím politickým se družily i nesnáze hospodářské a pomoci nebylo možno získati ze zahraničí, jako se stalo s uherskou půjčkou roku 1909 ve Francii.

Závěrem v X. kapitole autor pak znovu se vrací k poměrům ruským. Dochází i k úmluvám postupimským, které na chvíli se zdají odcizovat Rusko od Trojdohody, ale brzy se ukázala jejich pravá tvářnost. Rakousko-Uhersko přes svou snahu dostat se do souručenství evropských velmocí, svou roli prohrává. Šusta tento díl zavírá poukazem na uklidnění, jež nastalo a které dávalo naděje, že přece přes všechny obavy klid a mír bude zachován.

Snad i stručný tento referát poskytne nástin o bohatosti obsahu páteho dílu Šustovy »Světové politiky«. Co bylo řečeno dříve o způsobu podání, není zde třeba opakovati. Za to však, pokud jde o nejnovější svazek, jest třeba zdůrazniti jeho zvláštní význam po stránce právní. Především se to týká otázek ústavně-právních, poněvadž v tomto svazku převážně se jedná o Rakousku a Uhersku. A podobného významu jsou i partie, kde autor pojednává o stavu mezinárodního práva před válkou. Tyto kapitoly práva mezinárodního, které vzrostlo po válce netušenou měrou, jsou neprávem opomíjeny. V právních systémech předválečných není místa pro politické prostředí a také to nebylo možno, poněvadž nebylo tu nutného odstupů, jehož si vyžaduje každé historické líčení vývoje. To vše jsou přednosti Šustova díla a zejména nového jeho svazku a proto také rádi očekáváme další (snad závěrem) svazek Světové politiky. Ca.

Karel Bedřich Nowak: Pád dvou císařství. (Chaos.) Přel. Bedřich Wolf a Bedřich Vaníček. Praha, Melantrich, 1931. stran 312, 8°. (Z války a revoluce, sv. 5.), Kč 60.—. — Redakce sbírky »Z války a revoluce« udělala velmi dobře a záslužně dílo, že vydala proslulý Nowakův »Chaos«, jemuž se dostává v českém vydání trochu pozměněného pojmenování, protože jméno původní, jak správně redakce usuzuje, neznalému čtenáři nic nenapovídá. A je zejména dobře, že se konečně dostává tato kniha českému čtenáři: máme sice přeloženo mnoho pamětí na př. francouzských státníků a vojevůdců, které však nemají daleko tak přímého vztahu k naší revoluci jako Nowakovo dílo. Ba mohlo by se říci, že je až podivné, jak mohla tato práce našim nakladatelům uniknout. Není proto vůbec omluvou, že se snad Nowak někdy nevyjadřuje o českých věcech i osobách dosti objektivně a správně, ale musíme si uvědomiti, že kniha Nowakova byla jedna z prvních prací o rozvratu Rakousko-Uherska a Německa a že už tím jsou některé nedostatky omluvitelné. Dr. Werstadt jako pořadatel sbírky připojil několik poznámek z toho důvodu k místům, která je nutno korigovati.

Krátce tedy řečeno, dostává se nám překladem do rukou dílo, které je vlastně základem pro pozdější díla o převratu r. 1918. Nowak ovšem není přísný historik, nýbrž žurnalista, ale to má potud výhodu, že události nejasné dovede rozřešit vtipnými, téměř románovitými obraty. Kriticky sice nám neposlouží, ale naopak dovede ucelit líčení a v tom je jeho přednost. Nowak sleduje rozvrat rakousko-uherské armády a vznik samostatných národních slovanských států. Rakouskem a Uherskem se autor zabývá značně déle, proto také je kniha mnohem významnější pro nás než pro říšské Němce. Než i pro říši je stále práce Nowakova nezastarávající, neboť její autor dovedl nalézt šťastnou ruku nit spojitosti událostmi, které na počátku listopadu následovaly přímo překotně a hlavně na různých místech, ve Spaa, v Berlíně, hned zase v Kielu a Mnichově, takže nepřehlednost se zvyšuje ve skutečný chaos, v němž vůdčí osoby ztrácejí jasný rozmysl a rozhodují se, aby v nejbližší hodině svoje rozhodnutí zase odvolaly. Není snad třeba opakovat známá místa, kde Nowak mluví o našem československém převratě i o jeho osobách, což je dostatečně známé a dokonce o některá místa byl veden i vážný spor (na př. o místopředsedu Coudenhovovi a členech Národního výboru). Ale je nutno si přecísti tato místa ve spojitosti s celým vyprávěním, abychom pochopili, jak si to Nowak referující podle dodatečných zpráv představoval. Proto by měl býti Nowakův Chaos hojně u nás čten téměř jako nezbytnost pro poznání historie našeho 28. října se stanoviska druhé strany. Ale Nowak by měl býti čten, abychom poznali, jak to vypadalo u sousedů Němců.

Tak vypijne z četby dvojí užitek. Vždyť kniha jedná o věcech velmi obšírně, uvážíme-li, že jen v českém vydání vlastně těch 300 stránek zabírá nevelkou, ale událostmi velmi bohatou dobu téměř ohraničenou asi 28. říjnem a 11. říjnem 1918.

Geordnete und gebesserte zinbergwercks ordnung der bergstedt Schlackenwalden, Schönfelden, Lauterpach, sampt derselben zugehörenden gepirgen. — Slavné české horní právo vskutku si zasluhuje větší pozornosti, než se mu dosud dostává. Je to obor právního řádu, který především stal se vzorem pro horní právo celé střední Evropy a dále který přetrval věky a ve svých zásadách do nynějška setrvává. Mohli bychom býti pyšní právem na své horní právo, ale jako v mnoha jiných oborech radši cizíně ukazuje nehezské svoje stránky a dobré ukryváme, tak je tomu i s horním právem. A je proto velmi vítáno a mělo býti zvláště vyzdvíženo, naleznou-li se interesti o dějiny horního práva českého. Před nedávnem zaznamenali jsme na těchto místech nový přetisk horního řádu Petra z Rožmberka z r. 1515 (Všehrd XII., 139.), nyní můžeme oznámiti, že byl znovu vydán horní řád pro Slavkov, Schönfeld a Litrbachy z r. 1548. V hornicko-hutnickém nakladatelství a knihtiskárně »Prometheus« v Praze VIII. péčí Ing. Oty L a n g h a m m r a byl letos anastaticky přetištěn (ve fotochemické reprodukci) věrně původní tisk tohoto řádu horního. Vydavatel se postaral o bezvadnou reprodukci, která vzhledem k výborné jakosti papíru je téměř lepší než většina dochovaných tisků. Kromě toho však doprovodil vlastní reprodukci českým překladem (za pomoci Ing. JUDr. K. Kurze, min. rady) a novoněmeckým převodem (pomocí Dr. Josefa Günthera, gymnas. profesora). Převod do nové němčiny byl rozhodně snažší než do češtiny, protože stará čeština hornická oplývala množstvím výrazů přejatých z němčiny. Vydavatel řešil tento úkol originálně a tuším, že šťastně: volí si vesměs stejnoznačné výrazy novodobé terminologie a tím se jeho český překlad stává zároveň i výkladem, který nadto provází řada poznámek pod čarou. Tento způsob uvítají jistě jak horní právníci, tak i technické, protože přibližuje text našemu myšlení.

Ale i vlastní přetisk stojí za povšimnutí. Úvodní kresba, znázorňující jednotlivé fáse hornického podnikání, jakož i kresby, iniciálky a ozdoby v textu dosvědčují vážnost a hodnotu, která hornímu řádu z r. 1548 byla přiznávána. Vskutku také jeho předpisy jsou velmi zajímavé i po právní stránce i hospodářské. Tak jsou tu na př. vyčtena pravidla pro výplatu hornických mezd, ale ani formuláře přísah hornických zaměstnanců nechybějí. Poněvadž je to podáno věrně podle originálu, není setřen ani archaistický jeho ráz, který pravidelně uniká při vydáních. Jestliže vydání vzniklo, jak se praví v předmluvě, popudem knihy Weizsäckerovy o saském horním právu, může býti prof. Weizsäcker na to pyšný, a veškeru chválu zasluhuje za vydání i vydavatel i nakladatel.*)

Seznam knih o parlamentarismu a příbuzných oborech v knihovně Národního shromáždění R. Č. v Praze. Praha, 1931. Národ. shromáždění, ss. 116 in -8. — Podle usnesení předsednictev jak senátu, tak poslanecké sněmovny uspořádala knihovna Národního shromáždění seznam všech knih týkajících se parlamentarismu, které byly do ní zařazeny do 1. května 1931. Protože seznam se neobmezuje jen na otázky teorie parlamentarismu, nýbrž i na obory politické, lze jej plným právem nazvat bibliografií ústavního práva. Zejména sluší tu upozorniti na velmi důkladné sebrání literatury československého práva ústavního. Vůbec však jedinečný je materiál, týkající se politických stran českých a československých, který dovede oceniti jen ten, kdo poznal nepřekonatelné obtíže při studiu zvláště historie politických stran. Soupis literatury v »Seznamu« je tím cennější, že uvedením signatur parla-

*) Výtisky jsou číslovány a stojí v originální vazbě celokožené Kč 260 spolu s německým a českým překladem; stran 22 rozměru 28 × 19 cm na hollandu.

mentní knihovny se nám velmi ulehčuje pátrání po publikacích, kdežto leckdy o některé knize víme z bibliografie, ale nemůžeme se jí dopátrat v knihovněch.

Jestliže vskutku s radostí běřeme tuto záslužnou práci do ruky, nemůžej její zásluhy nikterak zmenšiti několik výtěk, které však nelze si zamlčovati, protože při novém vydání Seznamu lechce mohou býti napraveny. Především se to týká knihovny samé, které má podle § 10 tisk. zák. právo na povinné výtisky. Tak na př. tu postrádáme novějších vydání knihy Kadlcovy (Děj. veř. práva str. 3), Stiebrovy (tamtéž). Potud a hlavně pokud jde o literaturu předválečnou, zůstává seznam jen katalogem bibliotečním, což ovšem samo o sobě — uvědomíme-li si účel »Seznamu« — není vůbec jemu na závalu. Tuším však, že určitě rozpaky odborníků-nebibliotekářů způsobí třídění. Tak především titul II. B: Ústavy jednotlivých států, je volen nevhodně, protože zahrnuje i podtituly jako na př.: Čechy, Moravu, Slezsko, Slovensko, Podk. Rus, dokonce Chebsko (!), kde jistě nelze mluvit o žádných »státech«. Tento omyl, který bude možno příště snadno opravit, se opakuje i v jiných titulech. Stejně nelze mluvit u těchto zemí o »parlamentech«. Také by se doporučovalo ustáliti název »Habsburské mocnářství« a »Předlitavsko« a spíše voliti název »Rakousko-Uhersko« a v něm lišiti jednotlivé části, čímž by se oddělila i doba předpřevrátová a nynější. Bude dobře všimati si těchto závad podle praktických zkušeností a zužitkovat jich při novém vydání. Ale, jak bylo řečeno již předem, tyto závady neškodí přítomné práci, které velmi usnadní studium ústavního práva. Ca.

Doc. Ing. Ludvík Špirk: O licencích na zužitkování vynálezů a patentů. Nákladem Otakara Janáčka v Praze, 1931. Str. 32. Cena 10 Kč. — Tato brožurka vyšla současně s druhou prací téhož autora (o patentové ochraně a praktickém zužitkování vynálezů). Po výkladu pojmu licence a licenční smlouvy přechází autor k druhým licencím, jež dělí na licence jednoduché a výlučné, při čemž se zmiňuje o podlicencích. Rozebrav pojem jednoduché licence, schematicky třídí jednotlivé případy: 1. licence na prodej, používání nebo dodávání výrobků, zhotovených podle předmětu patentu, 2. l. na využití výrobních tajemství nebo tajných předpisů, 3. na využití patentu, žalovaného na zrušení nebo na prohlášení závislosti na jiném patentu, 4. l. s výhradou zpětného převzetí výroby a prodeje patentovaného předmětu do vlastní režie, 5. l. udělované majitelem patentu mlčky jeho porušovateli, 6. l. na zužitkování vynálezů, na které dosud nebyly uděleny patenty, 7. l. na zužitkování vynálezů, které teprve budou učiněny, 8. l. podmíněné dohnotením a způsobením vynálezu k hospodářskému využití, 9. l. podmíněná praktickou upotřebitelností vynálezu, 10. týkající se chemických vynálezů a patentů. Konečně udělování licence může býti nedobrovolné, t. j. licence nucené (§ 21 pat. zák.). Další otázky, v nichž autor pojednává nejprve o právní povaze licenčních smluv, jsou podloženy bohatou československou, říš.-německou i rakouskou judikaturou.

Probrav práva a povinnosti licenčníka i licenciata, přechází k provedu licence a zakončuje důvody pro zrušení licenčních smluv.

Kapitolou pro sebe práva a s nimi spojené povinnosti na využití vynálezů, učiněných zaměstnanci v době jejich služebního poměru.

Autor zakončuje svoji studii sbírkou příkladů licenčních smluv. — Kniha jistě přispěje ke standardisaci licenčních smluv a uvaruje mnohých chyb.

Dr. Reichert.

Richard Lewinsohn Morus: Das Geld in der Politik. — S. Fischer, Verlag Berlin 1931, str. 358, 7 Rm. — Tato kniha zabývá se problémem, nad nějž snad není aktuálnějšího v dnešním světě, totiž o působení peněz na politiku. Autor jednak ukazuje, jak peníze vedou k politickému významu a mají vliv na řízení státu, jednak — a to je kapitola mnohem smutnější abohužel rovněž aktuální — jak politická síla a veslo na státní lodi vede k penězům. Autor tvrdí, že teprve po válce nastává pravá éra peněžního absolutismu politického a cituje téměř jako motto své knize

výrok rakouského politika: »Politika jest umění uplatňovati své osobní zájmy pod rouškou svatých zájmů veřejnosti.«

Kniha má dva díly. První zabývá se Německem, druhý jest věnován zahraničí, a sice francouzskému a anglickému parlamentarismu, americké demokracii, fašismu a generálské diktatuře (Italie, Španělsko, Řecko, Jugoslavie, Rumunsko, Maďarsko a Polsko). Poslední kapitola pak jest věnována sovětskému režimu a propagandě proti němu (falšované dokumenty, špioni, procesy).

Část obírající se Německem v první kapitole staví zrcadlo starým režimům, další kapitoly jednájí o vztahu peněz k parlamentu, k politickým svazům k tisku a ke státu. Vidíme tu sub specie peněz tvoření nové šlechty, množení titulů, řádů a úřadů, koloniální gründerství, pozadí Stahlhelmu, působení těžkého průmyslu zbrojního, jméno Stimmesso a jeho tiskového koncernu atd., moře afér. Druhý díl jest komentování skandálů volebních praktik v různých státech různých režimů. Jest to defilé špíny a politických nemocí světa. Kniha, po jejímž přečtení nemožno se ubránit silné depresi, měla by býti čtena všemi, kdo se zajímají o veřejný život. Ačkoliv některá sensační její tvrzení nutí k rezervě, přece četba její jest poučná jednak proto, že nutí k přemýšlení o nápravě (u nás množící se návrhy na financování politických stran), jednak, že ukazuje, že žádný režim není zárukou čistoty. Není pak nejlepší režim, o němž nevyjde nic na venek, naopak se všechno udusí. Doufejme, že fakt, že Československo v této černé knize vyšlo bez povšimnutí, neznačí tuto možnost.

S. Kohout.

Pracovní soudy, svazek I. sbírky »Archiv pracovního a sociálně pojišťovacího práva«, nákladem Odborového sdružení československého, v Praze 1931, 8°, str. 43, cena Kč 4.—. — Knižka obsahuje citaci zákona ze dne 4. července 1931, č. 131 Sb. z. a n. o soudnictví ve sporech z poměru pracovního, služebního a učebního (o pracovních soudech), o němž jsme již referovali v čísle I. tohoto ročníku našeho časopisu (str. 25) s vysvětlivkami. Předpisy zákona jsou doplněny sněmovními materiáliemi: důvodovou zprávou vládního návrhu, zprávami sociálně politického a rozpočtového výboru obou sněmoven. Všeobecná část materiálu jest uvedena před textem tak, že za sebou následuje důvodová zpráva, zpráva ústavně právního výboru senátu, zpráva rozpočtového výboru senátu, zpráva ústavně právního výboru poslanecké sněmovny a zpráva rozpočtového výboru poslanecké sněmovny. Speciální část důvodové zprávy vládního návrhu a zpráv výborů je uvedena u příslušných paragrafů zákona.

Dr. Jindřich.

Sociální pojištění v Československu, publikace Sociálního ústavu č. 55, v Praze 1931, 8°, str. 158, cena Kč 20.—. — Kniha podává souhrn jedenácti článků z pera našich předních odborníků v oboru sociálního pojištění a obsahuje stručné vylíčení vývoje a vstřížné pojednání o nynějším stavu všech odvětví našeho veřejnoprávního pojištění. Kniha pro svůj velmi cenný obsah je nepostradatelnou příručkou všech, kdož se sociálním pojištěním přijdou ať v teorii nebo v praxi do styku.

Dr. Jindřich.

Český Codex Alimentarius. Rakouský Codex Alimentarius byl nejdokonalejší sbírkou všech předpisů o potravinách. Od roku 1907 však, kdy vlastně vytvořila se komise pro jeho vypracování, a hlavně od převratu v ČSR. mnoho se změnilo, takže je věru velmi vítaná zpráva, že při Svazu průmyslu potravinářského se vytvořila komise, která v dohledné době vydá nový československý Codex Alimentarius, jenž nebude jen překladem rakouského, nýbrž i jeho doplněním. Těšíme se na toto dílo, o němž nás informuje předem publikace »K vydání českého překladu Codicis alimentarii«, že bude nám spolehlivým vůdcem v spleti potravinářských předpisů.

Ča.

Ruská revoluce listopadová ve vzpomínkách účastníků. Vítězství Leninovo. — Uspořádal Jan Slavík. Vyšlo v edici »Z války a revoluce«. — Sbírká pamětí, studií a dokumentů. Řídí Jaroslav Werstadt. Vydal

»Melantrich« v Praze, brož. za Kč 70.—, váz. za Kč 85.— — Události pohnutého roku 17. v Rusku jsou vylíčeny ústy účastníků jednak ve sborníku »Ruská revoluce březnová«, jednak v nedávno vydaném sborníku »Ruská revoluce listopadová«. Obě knihy organicky jsou vázány na průběh druhé a třetí ruské revoluce (první byla r. 1905), a proto i referát o nich by měl být společný. Bohužel nemáme než druhý sborník, a proto se náš referát omezuje pouze na tento. Nedostatek řádných informací o listopadovém (bolševickém) převratě v Rusku zavinil, že u nás koluje o zmocnění se vlády komunisty v Rusku řada nevěrohodných a namnoze přehnaných zpráv. Při volbách delegátů na druhý sjezd dělnických, vojenských a selských sovětů obdržela bolševická frakce soc. dem. strany nadpoloviční většinu mandátů. Tím byl definitivně zpečetěn osud Kerenského vlády a jednalo se nyní o vytvoření nové koaliční vlády s bolševiky. Zasluhou Lenina a Trockého bolševici na dohodu nepřistoupili a podporování činnou pomocí nejširších mass a nezájmem pravých skupin na osudu Kerenského vlády obsadili v noci ze 6. na 7. listopad 1917 bez větších bojů a krveprolití centrální úřady v Petrohradě. Pokus ministerského předsedy Kerenského zainteresovat na osudu »Zatímní vlády« vojsko z fronty a za jeho pomoci znovu se zmocnit vlády žalostně ztroskotal. — O těchto událostech vypravuje naše kniha. Redaktor díla zařadil do jedné skupiny práce vítězných bolševiků Lenina, Trockého, Lebeděva, Bucharina, Šljapnikova, Antonov-Ovsjenka, Ivanova a Pestkovského. Skupinu poražených zastupují: Kerenskij, Savinkov, Stankovič a Suchanov. Z prvé skupiny je zajímavý článek L. N. Lenina »Udrží bolševici vládu ve státě?«, jako jedna z nej-
skvělejších publicistických prací vykládajících sovětský vládní systém. Obavy odpůrců sovětů, kteří tvrdili, že bolševici nebudou mít dostatek vzdělaných lidí a zkušeností, aby zvládli tehdejší správní aparát, vrací Lenin takt: Bolševici žádný vládní aparát po staré protilidové, buržoasní a byrokratické vládě nepřevezmou, ale rozbijí jej a postaví svůj vládní systém — sověty dělnických, vojenských a selských delegátů. Přiznává, že by starý vládní aparát nezvládl pro třídní neuvědomění vzdělaného proletariátu, ale nevidí, proč by nemohlo vládnout Rusku 240.000 organisovaných členů bolševické frakce, když za starého režimu vládlo 130.000 statkářů a když mimo organisované mají bolševici za sebou milion lidí oddaných ideově socialistickému státu. A zmocní-li se vlády, tento počet se zvětší desateronásobně, poněvadž vládu, kterou vykonávala kasta bohatých nad chudými, bude vykonávat kasta chudých nad bohatými. — Dále zasluhují pozornosti článek A. F. Kerenského »Gatčina«, ve kterém obviňuje monarchistické a pravé demokratické kruhy, že nechaly padnout jeho vládu, poněvadž věřily, že bolševici nebudou schopni udržeti vládu ve státě déle než několik týdnů a po té době že se sami zmocní vlády a článek B. Savinkova »K dějinám tažení gen. Kornilova na Petrohrad«, ve kterém objasňuje puč gen. Kornilova, při kterém »Zatímní vláda« ukázala tolik slabosti a od jehož následků byla uchráněna rozkladem vlastních řad gen. Kornilova. Kniha je přímo »nabita« fakty a je poučná pro nepřátele i přátele sovětského režimu; pro právníka s politickou erudicí je nezbytná.

Alexander Plecítý.

Věstník československé akademie zemědělské. Nákladem Čs. Akademie zemědělské. Ročně 10 čísel. Předplatné 100 Kč ročně. — Letos vychází již VII. ročník tohoto dobře vypraveného měsíčníku. Sešity jeho jsou také tentokrát velmi obsažné — jeden sešit má průměrně 150 stran. Hlavně obsah tvoří technické články, ale velká pozornost se zde také věnuje věcem národohospodářským; cenné jsou tu některé monografické studie, které bychom asi v jiném časopisu u nás sotva našly (na př. Cenová a odbytová krise a její důsledky v lesním hospodářství od J. Friče). Četné a soustavné zprávy o čelných osobnostech z tohoto oboru přispívají k dobré informaci; zejména se taktó seznamujeme s činností zahraničních odborníků.

Časopis má velmi širokou základnu, jest zde na př. i článek O posledních letech života Jos. Dobrovského (Fr. Teplý), článek k výročí Vergiliově (Antický pěvec života venkovského od B. Raka), máme zde i články o náhlém přírůstku obyvatelstva v Řecku po míru lausanském, o vztazích k mezinárodním organisacím pro duševní spolupracovníky, o kongresu rodinné výchovy v Lutychu atd.

Polovičku sešitů zaujímají referáty ze schůzí komisí Čs. Akademie Zemědělské, zprávy o zasedáních a schůzích akademie samé, o mezinárodních kongresech vůbec, o mezinárodních konferencích a zasedáních zemědělských organisací, dále přehledy o příbuzných institucích (Skotská zemědělská společnost, bureau zemědělské ekonomie při ministerstvu zemědělství ve Washingtonu atd.). Zvláštní rubrika jest věnována předně zemím slovanským a pak i ostatním. Závěr tvoří francouzské, německé a anglické resumé.

Proti loňskému ročníku získal časopis také rázovitější typografickou úpravu. Dr. Čakrt.

Stanislaw Thugutt: Porównawcze Ustawodawstwo Spoldzielcze. — Warszawa 1931. Wydawnictwo Instytutu Naukowego Spoldzielczego. 8°. Str. 823. Cena ?. — Bývalý polský ministr a vůdce jedné z polských zemědělských stran podává v tomto díle porovnání právní úpravy družstevnictví ve všech státech celého světa. Při rozsáhlosti této látky musil se ovšem omezit spíše na referování o obsahu družstevních zákonů jednotlivých států a mohl věnovat jim kritice jen málo místa. V předmluvě o historickém vývoji družstevního práva vytyčuje vedoucí ideály družstevního hnutí, t. j. boj proti kapitalismu, svépomoc malých lidí, nevýdělečnost, zásadní demokratičnost. Podkladem družstva jest činnost jeho členstva, nikoliv kapitál, proto každý člen má rovné hlasovací právo bez ohledu na výši a množství podílů, které drží. Družstevnictví se dočkalo velkého rozvoje v době poválečné, hlavně v nástupních státech bylo podrobně zákonně upraveno. Spolupracuje těsně se státní správou, funguje zejména jako orgán distributivní, pro rozdělení státních úvěrů a dotací; tím však jest také do určité míry ohrožena jeho nezávislost. Jest zajímavé, že skoro žádný zákon nepodává definice družstevnictví. Omezuje se obyčejně na to, že udává podstatné jeho znaky nebo prostě přikazuje, že za družstva jest považovati společenstva, jež se řídí družstevními zásadami. Jsou ještě teď státy, které vůbec družstevních zákonů nemají (Norsko), což ostatně není na závalu dokonale vyvinutému družstevnímu ruchu v nich. — Nejprivilegovanější postavení mají družstva v Australii; jsou tam v určitém smyslu veřejnoprávními korporacemi, členství jest namnoze v nich obligatorní, o družstevním hnutí se podává každoročně zpráva parlamentu. Pod přísnou trestní sankcí jest družstevní hnutí v SSSR; zneužití úřední moci se strany družstevního funkcionáře se trestá smrtí, pouhá nedbalost žalářem několika let.

Thuguttova kniha má ovšem také svoje nedostatky. Jsme jí sice velmi podrobně poučení o zákonné úpravě družstevnictví v Australii, Kanadě, Bombaji atd., nedozvídáme se v ní však skoro nic na př. o Jugoslavii, Itálii, Rakousku, velmi málo pak o naší republice nebo Německu. Autor klade ve svých referátech právní úpravu v jednotlivých zemích vedle sebe, aniž by se pokusil látku nějak zpracovati, vyzdvihnouti, co jest typické pro ni v jednotlivých zemích atd. Kniha jest však cennou množstvím látky, která jest v ní snesena a která dává možnost každému. kdož se zajímá o družstevnictví, aby jí samostatně zpracoval.

Dr. Čakrt.

Dr. Hans Gerber: Minderheitenrecht im Deutschen Reich. (Ein Kommentar zu Artikel 113 der Reichsverfassung. Verlag von Reimar Hobbing in Berlin SW. 61, stran 83.) Profesor Dr. Hans Gerber vo svojej (viššie menovej) knihe vzal si za úkol bližšie osvetliť 113 článok rišskej ústavy. Článok 113 rišskej ústavy zneje: »Die fremdsprachigen Volksteile des Reichs dürfen durch die Gesetzgebung und Verwaltung

nicht in ihrer, volkstümlichen Entwicklung.... beeinträchtigt werden«.
(Doslovne vid: Auschütz: Die Reichsverfassung.)

Tento článok vznikol vlastne nadviazaním na ríšskú ústavu z 28. marca 1849, kde § 188 má takmer doslovné znenie čl. 113. (Gerber: »Minderheitenrecht« str. 11.) Ku § 188 došlo na základe návrhu posl. Marecka (str. 12), ktorý je na svoju dobu skutočne pozoruhodný. Takže môžeme povedať, že čl. 113 teraz platnej ríšskej ústavy vznikol jednak z pomerov vnútropolitických a po druhé zo vzťahov zahranične politických. Vzťahy zahranično-politické ohľadom menšinových práv podľa Gerbera môžu byť trojého druhu: 1. Buď sa zakladajú na základe mierových smlúv na pr. Rakúsko, Bulharsko, Maďarsko a Turecko; 2. buď sú viazane pravom Spol. Národov, alebo konečne sú to smlúvy jednotlivých štátov medzi sebou na pr. Polsko-Nemecko atď.

Autor sa však neuspokojuje skutočným faktom veci ako je, ale ide ešte ďalej a rozoberá celú menšinovú otázku po stránke ideologickej. A prichádza k výsledku: že menšinová otázka vznikla z ideí národného štátu. Idea národného štátu dľa Gerbera je výplodom ďaleko zralého kultúrneho života, ktorý sa prebil k relatívnej individualite.

Konečne sa obracia k samemu článku 113. a hovorí, že pri obsahu treba podotknúť, že menšinové právo nie je právnou istotou na nejaké privilegia nad ostatných občanov, tedy nie je vecným privilegiom.

Čo sa týka rozsahu menšinových práv dľa čl. 113 vyplýva: že menšiny majú právo na rôzne národné spolky a kultúrne organizácie pokiaľ nie sú irenditistické a môžu v nich užívať vlastného jazyka. Tieto spolky môžu byť za účelom kultúrnym vo styku so zemou materskou. Zaručuje sa im nerušenosť na shromaždeniach a v divadloch atď. Menšinová práva sú uznávané všetkým menšinám okrem Masurom, Kaššubom a Frizom (str. 54).

Celý článok 113. je zaujímavý a cenný pre nemeckú politiku. Nemecku totiž na mierových smlúvach neboly diktované určité zaviazanosti voči menšinám, z toho dôvodu, že je veľmocou. Ale článok 113. vlastne vznikol v zájme tých Nemcov, ktorí mierovými smlúvami pripadli iným štátom. Na túto eventualitu Nemecko pamätovalo a preto chcelo predísť ostatným štátom dobrým príkladom. Čo sa i skutočne osvedčilo.

Knihu považujem za dôležitú iba po stránke všeobecných prehladov.

Grosz.

Stiepels Gesetz-Sammlung, známá edičná sbírka komentových zákonů československých, přinesla v nejnovějších svých svazcích jednak zákoník občanský, jednak obchodní. Robert Mayr: Das allgemeine bürgerliche Gesetzbuch (1931, 8°, stran 1302) jest komentář známého profesora občanského práva. Viděti z něho, že ani německé kruhy nepočítají s příliš brzkým provedením připravované reformy. Komentář většinou se omezuje na zákonný text, nikoli ovšem jen samého občanského zákoníka, nýbrž zejména i celé řady nejrůznějších »zákonů zvláštních«. Edmund Prochaska: Das Handelsgesetzbuch (1931, 8°, str. 858) jest proti předešlému bohatší hlavně obsáhlou judikaturou a výpisky z produkce časopisecké (nevynechány ani hlavní časopisy české). Nejdůležitější z vedlejších obchodních zákonů jsou sem rovněž zahrnuty. Stieplovy komentáře jsou zejména německé praxi nezbytností a rády po nich mnohdy sáhnou i kruhy české.

—jkt—

Annuaire Interparlementaire. Publié par Léopold Boissier, prof. B. Mirkine-Guetzevitch avec la collaboration de J. Laferrière. Première année 1931. Paris, Delagrave, str. XVI + 747. Cena 135 franků francouzských. — Annuaire má poskytovat dle úmyslu vydavatelů každého roku informace o základech ústavního zřízení, o složení parlamentu a o politických stranách všech států.

Tento hlavní program příručky je vyčerpán v části první. Ve dvou ostatních menších částech podává jednak stručný přehled historie, složení a působnosti meziparlamentní unie pro Svaz Národů, jednak znění parlamentních jednacích řádů Německa, Spojených Států, Francie a Itálie. Dlužno podotknouti, že hodnota jednotlivých informací o různých státech není stejná. Velmi dobře jest vypracována stať, věnovaná Československu. Velmi povrchně a mnohdy přímo nedbale jsou zpracovány staťi o obou státech pyrenejských a o republikách latinské Ameriky. Určitou vadou díla je nestejná systematika jednotlivých příspěvků, kde převládá brzo historie (o Turecku), brzo zbytečné vypočítávání členů předsednictev jednotlivých sněmovních výborů (Peru). Tyto defekty ukazují nejlépe, jak nezbytným je pro hodnotné informační dílo jednotící vrchní redaktor.

Dr. Rudolf Wierer.

Dr. František Čáda: Vybrané prameny k právním dějinám středoevropským. Studijní příručka sv. 5., českého akademického spolku Právník. Brno 1931, str. XII + 196. — Autor zmiňuje se v předmluvě svého výboru o svých zkušenostech ze seminářů historicko-právních, které jej přiměly k tomu, aby vydal po vzoru prof. Dra Kaprase výbor právních pramenů středoevropských.

Výbor sám je složen velmi bohatě. Autor správně vystihl, že je mnohem lépe podati ukázek více zkráceném znění, než méně ve znění úplném; neboť úplné znění působívá obyčejně na neškolenou většinu čtenářů dosti nudným dojmem. Ukázky jsou vzaty ze všech středoevropských států úměrně k jejich významu pro studium dějin práva českého. Praktická cena výboru pro začátečníky je zvýšena i tím, že vedle vlastního obsahu kniha obsahuje i rejstřík chronologický i rejstřík nejdůležitějších hesel věcných.

Lze proto očekávat, že kniha velmi značně přispěje jak k odstranění stesků velké části studentstva na »nenázornost« a »jednotvárnost« právněhistorického studia, tak i prohloubení znalosti zkušební látky.

Dr. Rudolf Wierer.

Antoine Redier: Zita princesse de la paix. Paris. 1930, 16°. — s. 278, 15 fr. Nás právníky zajímají kapitoly V., VI. a konečně i VII., které se zabývají mírovou akcí císaře Karla v roce 1917. Autor nepodává celkem mnoho nového. Podkladem jeho vývodů jsou memoáry prince Sixta z Bourbonu, hlavního prostředníka mezi císařem a prezidentem Poincarém. Autor projevuje své sympatie při svých výkladech velmi jasně, oplývá chválou obou císařských manželů a státníků francouzských, separátnímu míru nakloněných, Poincarého a Brianda. Za to velmi ostře útočí proti osobám, které svou nediskretností způsobily nezdar celé akce (francouzský ministr Ribot a italský ministr Sonnino). Austrofilství autorovo vede místy k přímo groteskním tvrzením. Tak tvrdí (str. 171) zcela vážně, že Německo od Karlova nastoupení podporovalo český separatism a vůbec pracovalo od roku 1917 na rozbití Rakouska. (!) V líčení popřevratového osudu Zitina pak autor už docela nepokrytě ukazuje svoje stranictví, zabarvené pochopitelně ostře proti Československu. Tak vytýká (str. 252 a 260) československému tisku stupidnost a šíření lživých zpráv o válečném nebezpečí. Autor, který zřejmě má o střední Evropě znalosti velmi malé, tvrdí, že restaurační pokus Karlův z října 1921 byl neškodný a proto i intervence Dohody v Maďarsku bezdůvodná. O tom ovšem, že i důvěrníci excísařovi doznali (tak sekretář Karlův Boroviczeny v knize: Der König und sein Reichsverweser, Mnichov 1924, str. 214 a násl.) úmysl Karlův obnoviti brannou mocí staré Uhersko ve spolku s povstáním na Slovensku a v Chorvátsku, autor mlčí. Práce Redierova je s historického hlediska dílem ceny velmi pochybné. Nicméně nelze přehlížeti okolnost, že knihy podobného rázu budí u neinformované ciziny nesprávné představy o střední Evropě, které musí československá publicistika zahraniční obratněji vyvracet.

Dr. Rudolf Wierer.

J. Práda—F. Rosenbach: **Uliční a jízdní řád pro hlav. město Prahu.** Vydali, poznámkami, rozhodnutími nejvyšších soudů a právními poklady opatřili J. P. a F. R. V Praze 1931. Nákladem Autoklubu R. Č. S., Stran 335. Metrový formát B6. Cena Kč 34.—. — Pražskému uličnímu a jízdnímu řádu ze dne 2. srpna 1931 dostává se tu po všech stránkách pozorné výpravy, jaká dosud bývala věnována jenom textům zákonům. Dva odborníci dopravního oddělení pražského policejního ředitelství (přednosta a referent) opatřili text nového uličního řádu velmi pečlivým komentářem, uvádějícím jednak souvislé zákony a nařízení správních úřadů, jednak rozhodnutí nejvyšších stolic soudních, citující mnohdy per extensum celé texty nebo aspoň části jejich. Vedle toho podávají potřebný a názorný výklad jednotlivých ustanovení, který je tím cennější, že pochází právě od spolupůvodců uličního řádu.

Vedle komentovaného textu uličního řádu (str. 11—258) a příloh A, B, C, D, E, F, týkajících se podrobnější úpravy dopravních předpisů pro jednotlivé pražské čtvrti, ulice, budovy a místa, obsahuje dílo to ještě přehled ulic (upr. St. Stanko), v nichž je nařízeno omezení dopravy (ulice uzavřené, polouzavřené, částečně uzavřené, jednosměrné atd.) a názorný plán průběžné dopravy (k příl. A), jakož i abecední rejstřík (upr. St. Stanko). Celá kniha je pečlivě vypravena i po stránce vnější úpravy, čímž upomíná na komentované zákony ČSR. Jen v jednom směru měli vydavatelé přihlédnouti k úpravě knihy: komentář měl být tištěn jinými (po vět. menšími) typy písma, aby se zřetelně lišil od vlastního textu uličního řádu. Při tom vzorem mohla být právě jmenována sbírka (na př. sv. XX. Všeobecný zákonník obchodní, vyd. prof. drem Hermannem-Otavským). Sličná jinak úprava byla by tím ještě získala; nedostatek tento možno napravit při novém vydání. Vlastním uličním a dopravním řádem budeme se patrně zabývat na jiném místě tohoto časopisu.

JUC. Josef Kubálek.

JUDr. Fidelis Schlée: **Stavební řád pro Čechy.** Stran 639, vázáno, cena neudána, sv. 2. knih. Veřejné správy a samosprávy, nákl. »Sociální služby« v Praze 1931. — Kniha, vydaná pro praxi jest velice úplná, avšak také velmi obsáhlá. Autor uvádí také krátký historický vývoj českého stavebního práva a přechází k platnému právu, a to v prvé části k stavebnímu řádu, platnému v zemi české. Tu k jednotlivým paragrafům je vždy podán výklad s četnými rozhodnutími nejvyšších správních soudů jak vídeňského, tak i našeho. Mimo to jsou připojeny pro úplnost i četné jiné předpisy stavební v druhé části na př. školy, divadla, kinematografy, stavby patronátní, krematoria, stavby na blízku železnic a v obvodu opevněných míst. Dále jsou připojeny předpisy pro státní stavby, předpisy daňové, zákony o státním ruchu, stavební právo a řady požární policie. Dobře upravený věcný abecední rejstřík umožňuje orientaci v knize, která jinak není právě přehlednou. Pro praxi nejcennější jsou vzory připojené v knize, a sice na straně 184—214, obsahující celou řadu různých praktických vzorců, potřebných při stavebním řízení. K úplnosti však bylo by event. připojit i odchýlná ustanovení stavebních řádů pro Prahu, Plzeň a České Budějovice,, čímž by byla kodifikace stavebního práva pro zemi českou úplná. Lépe by bývalo upravit i citaci příslušných ustanovení českého obecního zřízení mezi výkladem stavebního řádu jinými typy písma, jako na př. citace §§ 61 a 62 českého obecního zřízení za §em 128 staveb. řádu a na jiných místech, čímž by se dodalo knize větší přehlednosti. Jinak můžeme publikaci tuto jako velmi úplnou doporučit.

Dr. Horka.

Prof. dr. V. Mildschuh: **Národohospodářská politika.** (Výťah pro účely studia.) Díl I. 1931, nakl. vl., v komisi Všehrdu. Stran 169. — Již delší dobu neměli jsme pro studijní potřebu učebnice národohospodářské politiky, nehledě k Englišovu Národnímu hospodářství, jehož systémem pojednává o politice v souvislosti s teorií. Na pražské právnické fakultě, jejíž představitelé v oboru národního hospodářství přidržují se tradičního rozdělení na teorii a politiku, neměli posluchači příručky po-

litiky. Učebnice Grubrov a Horáčkovy jsou již rozebrány. Mezeru tuto odstraňuje nyní prof. Mildschuh, prozatím prvním dílem své příručky. Mildschuhovi je národohospodářská politika vědou o vědomém a záměrném zasahování státu i svazků samosprávných v hospodářský život ve státě; má pozorovati snahy jednotlivců i korporací veřejných, jejich souvislost a zporovy, zkoumati následky a účinky navrhovaných změn, a postaviti samostatné cíle, které plynou z kritického posuzování hospodářských poměrů. Rozděluje ji jako obvykle podle odvětví výroby. I. díl obsahuje politiku agrární, průmyslovou a obchodní. Formou zhuštěnou podáno jest tu vše nejdůležitější z těchto odvětví. Povaha politiky národohospodářské přináší již s sebou, že část výkladů jest věnována historickému vývoji, třebaš ne tak velká, jako ve spisech Grubrových. Jsou tu probrány všechny význačné zjevy a otázky a vývoj jest zachycen až do doby nejnovější. V otázce, která dnes nejvíce zajímá ve všeobecné politice výrobní a obchodní, totiž problému svobodného obchodu či celní ochrany, nelze podle Mildschuha dáti odpověď platnou pro všechny doby a země, vzhledem k různým potřebám v různých dobách (za nedostatku zboží nebo za nedostatku odbytu) a v různých zemích (velké soběstačné celky a malé státy). Doporučuje tedy řešení relativní, při němž však ochrana domácí výroby nesmí býti tak veliká, aby zmařila výhody mezinárodní dělby práce. Staví se však v zásadě proti agrárním člům, které mohou míti oprávnění jen jako přechodná opatření. Úhrnem jest kniha cenným obohacením naší oborové literatury.

J. B.

PhDr. Václav Pešák: Dějiny královské komory od roku 1527. Část I.: Začátky organisace čes. komory za Ferdinanda I. — Praha, ministerstvo vnitra, 1930, str. 399 in 8. (Sbor. archivu min. vnitra, sv. 3.) — Ve Sborníku archivu ministerstva vnitra, který je vydáván velmi agilně a o jehož předešlých svazcích byla v tomto časopise již několikrát řeč, vyšla letos s vrocením loňským v prvním svazku objemná práce o čes. komoře. Její téma, vysloveně právnické, zpracovává autor samozřejmě historickou metodou diplomatickou, opíraje se hlavně o rozbor instrukcí z r. 1527, 1530 a 1548, jíž zatím uzavírá první část. Instrukce jsou vydány v přílohách, kde se kromě několika statistických přehledů, jež mají pro nás význam pouze potud, že z nich názorně vyplývá kompetence komory, publikuje i stav čes. komory r. 1529 a 1531. Vlastní práce Pešákova se opírá o bohatý archivní materiál, který je uložen v archivu pražského hradu. Pro ocenění práce Pešákovy je možno říci, že autor zpracoval materiál celý, a to svědomitě. Přidružuje se zmíněných instrukcí a v nich se snaží rozříditi zejm. agendu věcně, takže se schemata stále skoro opakují. To je potud výhodné, že lze lehkou si učiniti představu o rozdílech instrukcí a je navzájem porovnávat. Důležitost vyniká zvláště tehdy, kdy P. probírá vlastně hospodářský stav českých zemí a ukazuje, jak právě v době nastoupení Ferdinanda na trůn finanční situace se zhoršila do té míry, že hrozila přímo katastrofa. Ferdinand ovšem provedl radikální reformy, ale nové požadavky, zejména ve správě vojenské, jeho plány hatily téměř úplně, takže vlastně finance se pranic nelepšily.

P. ve své práci věnoval většinou pozornost vlastní organisaci. Proto se spokojil leckdy s reprodukcí instrukcí, jak se mu také podávaly se stanoviska diplomatického, a nešel k základním příčinám, jež právě způsob organisace komory zdůvodnily. Tak bychom si zajisté přáli od autora, který se propracoval tak bohatým materiálem, aby se nespokojil jen zjištěním určitého stavu, nebo dokonce jen obsahu instrukčních předpisů, nýbrž jednak podal nám výklad o důvodech, které k nim vedly a jednak nám také ukázal, pokud se tyto předpisy v praxi dodržovaly. Vyloučení. (faktické) věci moravských, slezských a jáchymovských napovídají, že se prakse uchylovala od původních směrnic. Podobně by tomu bylo, kdybychom hledali vysvětlení hospodářské stránky a účetnických metod české komory. Způsob účtování, který se tu k nám zavádí, je novinkou, proti dosavadnímu účetnictví veřejnému

u nás, a má patrně pozadí cizí, takže se tu setkáváme se zajímavým případem recepce. Nemáme zapomínat, že právě století XVI. znamená nové způsoby účetnické (počátky kameralistiky!), jež se k nám právě zmíněnými instrukcemi z ciziny (španělské?) dostávají. Je to nepochybně další článek v řetězu cizokrajných novot, které k nám vstupují s vládou Ferdinandovou, při čemž ovšem zásluhu nebudeme čítati pouze na vrub panovníkům, nýbrž jeho rádčům. Bylo by dobře, kdyby právě P. mohl věnovat větší pozornost těmto otázkám. Jeho práce by se snad rozsahem zmenšila, ale za to by jistě získala vnitřně obsahem.

Definitivní úsudek bude možno vysloviti, až práce bude pevný uzavřený celek. Ale již z prvního dílu je nepochybně, že nám P. přinese především nový materiál pro poznání českého finančnictví století XVI. Ča.

Prof. B. Šturša: Stručně dějiny účetnictví. — Brno, 1931, vydav. odbor jednot učitelských na Mor., str. 27 in 8. Kč 6.— V naprosto chudé literatuře o historii účetnictví u nás, kterou dosud zastupoval pouze P. Kheil a H. Raulich, je práce Šturšova velmi vítána. Š. podává přehled nejdůležitějších zjevů účetnických a vývoj techniky, ale nadto připojuje vždy stručný výklad o teoriích a tak jeho práce zasahá stejně do historie právní, jako hospodářské. Po přehledu účetnictví starověkého (Babylon, Egypt, zvl. Řecko a Řím), kde upozorňuje, že vlastně z něho nic nepřešlo do středověku, protože první způsoby účetnické v Evropě, a to ve Španělsku, jsou původu arabského, přistupuje k vývoji účetnictví italského. Poukazuje, že italské účetnictví bylo prvé majetkové (kapitálové) a že první známky účetnictví podvojného jsou dochovány z přelomu stol. 13. ve 14. v Janově. Převrat znamená dílo Františkána Lucy Pacioliho (1494), který už stanoví přesně počet a obsah účetních knih (inventář, memoriál, giornale, quaderno), ale přesto účtování nevybředlo dosud z primitivních počátků a zvláště hospodářství obchodních společností (kompanií) je vedeno velmi nedokonale. S účtováním dividendy se poprvé setkáváme u Bank of England roku 1694. V dalším výkladu kromě velmi důležitých poznámek, jako že t. zv. americké účetnictví pochází z Francie od Edmonda Degrange (1793) je nejdůležitější stať, pojednávající o účetnictví u nás, kde vlastně se vedou jen záznamy o příjmech a výdáních, což vlastně dosvědčuje na naprostý nedostatek úvěrového hospodářství, a to podle určitých kont (rubrik). Tento kamerální systém (zejm. v našem veřejném hospodářství finančním zavedený) teprve v 16. stol. přešel k systematicko-synchronistickému registrování, ale přes všechny nedostatky byrokratismus se bránil zavedení účetnictví podvojného, jež na krátkou dobu (1750—1768) zavedla státní správa, aby zas se vrátila k »zlepšené soustavě kamerální« (verbessertes Cameral-Fuss). Teprve až stol. 19. znamená ve státní správě obrat k lepšímu, zejména zavedením t. zv. konstantního účetnictví, jež je středem mezi kameralistikou a dopikou.

Význam studia historie účetnictví a tím i hodnotu Šturšovy práce není třeba zvláště zdůrazňovat, zejména pokud jde o porozumění právním a hospodářským poměrům minulým. Množství nejasností v pramelech a tím i nedostatečné výsledky badání by bylo možno korigovat, ba i zlepšit, kdybychom bezpečně rozuměli starší technice účetnické. Práce Šturšova přes svou velmi stručnou formu informuje nás o tom velmi dobře a lze ji proto s dobrým svědomím plně doporučiti. Ča.

Teplý: Selské bouře. (Publikace min. zeměd., sv. 49, str. 376, 80, cena 35 Kč) zachycuje ve formě devíti samostatných pojednání život a právní poměry selského lidu jihočeského v období josefinském na podkladě venkovských archivů. —jkt—